

Nd.

110. Frumvarp til laga

[90. mál]

um breyting á lögum nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, og á lögum nr. 20 1942, um breyting á þeim lögum.

Flm.: Gylfi Þ. Gíslason, Kristín Sigurðardóttir.

1. gr.

1. málsgr. 11. gr. laga nr. 6 9. jan. 1935 orðist svo:

Hvort hjóna um sig er sjálfstæður skattþegn, og skal við ákvörðun skatts þeirra hvors um sig farið eftir þessum reglum:

Hvort hjónanna greiðir skatt af þeim tekjum, sem það aflar. Hafi annað hjóna engar tekjur eða lægri tekjur en hitt, skal því reiknaður til skatts allt að helmingur tekna hins, en þó aldrei hærri upphæð en 25000 kr., miðað við meðalvisitölu ársins 1952, né heldur meira en svo, að tekjur þess fari fram úr tekjum hins. Breytist meðalvisitölan, skal fyrr nefnd upphæð hækka eða lækka í samræmi við það. Tekjur, sem annað hjóna aflar hjá hinu eða í fyrirtæki, sem það á eða er aðaleigandi að, skulu þó ekki taldar sértekjur í þessu sambandi. Í reglugerð skal setja um það nánari ákvæði, hvenær slík laun skuli ekki talin sértekjur.

2. gr.

Orðin „fyrir hjón kr. 1800“ á tveim stöðum í 5. gr. l. nr. 20 20. maí 1942, um breyt. á l. nr. 6 9. jan. 1935, um tekjuskatt og eignarskatt, falli niður.

Aftan við 1. málsgr. sömu lagagreinar bætist: Hjónum er í sjálfsvald sett, hvort þeirra skuli njóta barnafrádráttar vegna hvers um sig af börnum þeirra.

Greinargerð.

Fyrri flm. þessa frv. flutti á síðasta þingi frv., sem var í aðalatriðum samhljóða þessu frv. Minni hl. fjhn. mælti með frv., en meiri hl. lagði til, að málinu yrði vísað til ríkisstjórnarinnar með hliðsjón af því, að endurskoðun skattalöggjafarinnar stæði fyrir dyrum. Þótt nefnd starfi nú að þeirri endurskoðun, þykir sýnt, að heildartillögur frá henni komi ekki fyrir þetta þing. Mál það, sem frv. þetta fjallar um, er hins vegar svo brýnt hagsmunamál fyrir skattgreiðendur, að flm. telja, að eigi megi dragast, að löggjöf sé um það sett.

Aðalatriði þessa frv. er, að giftar konur skuli vera sjálfstæðir skattþegnar. Gildandi lagaákvæði gera hins vegar ráð fyrir því, að skattur sé lagður sameiginlega á tekjur hjóna. Sú regla er gömul. Er hún frá þeim tíma, er það var sjaldgæft, að konur ynnu sjálfstæð störf utan heimilis, þótt giftar væru, og hefur vafalaust verið tekin upp í framhaldi af réttarreglunum um sameign hjóna. Þess ber að geta, að væri persónufrádráttur mjög hár og það tíðkaðist alls ekki, að giftar konur ynnu utan heimilis, væri með reglu þessari í raun og veru verið að ívilna hjónum og fjölskyldum miðað við einhleypinga, þar eð vinna eiginkonunnar í þágu heimilisins er ekki skattlögð sem tekjur. Sennilegt er, að í upphafi hafi samsköttunarreglan einmitt haft slík áhrif. En nú eru áhrif hennar orðin allt önnur, og ber þrennt til þess: 1) hve algengt það er orðið, að giftar konur vinni utan heimilis, 2) hve persónufrádráttur er lágur og 3) hve stighækkun skattstigans er mikil.

Skattgreiðsla af tekjum á auðvitað að engu leyti að vera háð því, hver er þjóðfélagsaðstaða skattgreiðandans. Allir einstaklingar greiða sama skatt af jafnháum tekjum, án tillits til þess, við hvaða atvinnu þeirra er aflað. En skattgreiðsla einstaklinga getur hins vegar verið misjöfn eftir því, hvort þeir eru giftir eða ógiftir. Má skýra þetta með dæmi.

Kvæntur maður hefur 30000 kr. árstekjur. Hann greiðir 3629 kr. í tekjuskatt og útsvar, miðað við reglur þær, sem nú gilda. Hjónunum nægja þessar tekjur

illa til lífsframfæris. Maðurinn getur ekki fengið meiri vinnu eða hærri laun. Konu hans býðst hins vegar starf utan heimilisins, og eru laun fyrir það 20000 kr. Konan tekur þetta starf að sér til viðbótar heimilisstörfunum og leggur þannig mikið að sér. Sameiginlegar tekjur þeirra verða 50000 kr. Skattur og útsvar af þeirri upphæð nemur 9478 kr. Skattar heimilisins hækka m. ö. o. um 5849 kr. vegna vinnu húsmóðurinnar utan heimilisins. Af tekjum húsmóðurinnar, sem nema 20000 kr., eru þannig raunverulega greiddar 5849 kr. í skatt og útsvar eða hvorki meira né minna en rúmlega fjórðungur teknanna. Ef þetta fólk hefði verið ógift, hefði konan átt að greiða 2075 kr. af tekjum sínum. Af tekjum giftu konunnar verður hins vegar að greiða 5849 kr. eða meira en tvöfalda upphæð. Ef þessir tveir einstaklingar hefðu verið ógiftir, hefðu þessi opinberu gjöld þeirra numið 6278 kr. Af því að þeir eru giftir, nema þau 9478 kr. vegna samsköttunarreglunnar.

Hér er um að ræða augljóst ranglæti, sem ráða verður bót á. Það má ekki leggja hærri skatt á atvinnutekjur giftrar konu en ógift mundi greiða. Hér er því að vísu til svarað af formælendum núgildandi skipunar, að skattarnir hefðu orðið 9478 kr., ef eiginmaðurinn hefði unnið viðbótarvinnuna, og fyrir heimilið komi það í sama stað niður, hvort hjónanna afli teknanna. Ekki er samt hægt að komast í kringum þá augljósu staðreynd, að hjón eru tveir einstaklingar, en ekki einn, og hefðu greitt lægri skatta, ef þau hefðu ekki gifzt. Maður, sem vinnur tvö störf, aðalstarf, sem greitt er með 30000 kr., og aukastarf, sem greitt er með 20000 kr., getur ekki talið sér tekjurnar í tvennu lagi. Það verður að skattleggja allar 50000 kr. hjá honum og þá auðvitað samkvæmt hinum stighækkandi skattstiga. En hjónin eru tveir einstaklingar, sem geta unnið hvort fyrir sínum tekjum. Einmitt þess vegna er fráleitt að láta þau greiða miklu hærri skatta en ella, aðeins vegna þess, að þau eru gift.

Núgildandi skattalög viðurkenna ranglæti samsköttunarreglunnar gagnvart giftum konum, sem vinna utan heimilis, að örilitlu leyti með því að leyfa þeim heimilum, sem þurfa að hafa ráðskonu, vegna þess að konan vinnur úti, mjög lágan frádrátt, svokallaðan ráðskonufrádrátt, jafnháan persónufrádrætti eða um 3700 kr. Upphæðin er að sjálfsögðu allt of lág, og auk þess kemur regla þessi þeim heimilum einum til góða, sem hafa efni á því að hafa ráðskonu, ef konan vinnur úti. Veldur þetta síðara atriði því, að ekki mundi nægja að hækka ráðskonufrádráttinn, þótt það sé að vísu sjálfsagt. Ef leysa ætti vandann allan með hækkuðum ráðskonufrádrætti, eins og einu sinni hefur verið lagt til á Alþingi, yrði afleiðingin sú, að heimili, þar sem húsmóðirin ynni bæði á heimilinu og utan þess, greiddi hærri skatta af sömu tekjum en heimili, þar sem væri ráðskona, og er það að sjálfsögðu ranglátt.

Á Alþingi hafa nokkrum sinnum komið fram tillögur um, að giftar konur, sem vinna utan heimilis, skuli greiða skatt sérstaklega af sínum tekjum. Lægri skattar yrðu þá greiddir af tekjum giftrar konu, sem vinnur utan heimilis, en konu, sem starfar að atvinnurekstri manns síns og eykur þannig sameiginlegar atvinnutekjur þeirra. Enn fremur greiddi það heimili lægri skatta, þar sem konan ynni úti, en annað, þar sem heimilisfaðirinn ynni fyrir jafnmiklum tekjum og bæði hjónin á hinu heimilinu. Þess vegna verður ekki bætt úr ágöllum samsköttunarreglunnar á annan hátt en þann að gera allar giftar konur að sjálfstæðum skattþegnum, ekki aðeins þær, sem vinna utan heimilis, heldur einnig hinar, sem vinna innan vébanda þess. Sannleikurinn er sá, að ranglæti samsköttunarreglunnar bitnar alls ekki á þeim konum einum, sem vinna utan heimilis, heldur einnig á hinum, sem vinna heimilisstörf. Má skýra það með dæmi.

Ógiftur maður stundar sjálfstæða atvinnu ásamt konu, sem hann greiðir kaup, en hún vinnur bæði að atvinnurekstri hans og heimilisstörfum. Hann hefur sjálfur 25000 kr. í tekjur og greiðir henni aðrar 25000 kr. í laun. Skattar og útsvar þeirra beggja nema 6146 kr. Nú gifta þau sig. Raunverulegar tekjur þeirra og raunveru-

leg afkoma er hin sama. En tekjurnar eru nú lagðar saman og skattur og útsvar hækka upp í 9478 kr. eða um 54,2%. Þetta er augljóslega ranglátt.

Sérhver gift kona á að halda áfram að vera sjálfstæður skattþegn, þótt hún giftist. Hún á sjálf að greiða skatt af þeim tekjum, sem hún aflar sérstaklega, og fá að draga frá þeim tekjum sínum sanngjarnan ráðskonufrádrátt, til þess að heimilisstörfin séu ekki skattlögð hjá þeim hjónum fremur en á því heimili, þar sem konan vinnur heima. Og þótt hún vinni einvörðungu innan vébanda heimilisins, á að reikna henni tekjur. Spurningin er, hvort reikna á henni tekjur fyrir vinnu sína til viðbótar tekjum manns síns og lækka skattstigann um leið eða reikna henni hluta af tekjum mannsins. Ef konunni væru reiknaðar tekjur til viðbótar tekjum mannsins vegna heimilisstarfa hennar, væri horfið frá þeirri mikilvægu grundvallarreglu skattalaganna, að vinna í eigin þágu sé ekki skattlögð. Einhleypu fólki þyrfti þá auðvitað einnig að reikna tekjur vegna hliðstæðra starfa, en slíkt yrði nær óframkvæmanlegt, auk þess sem ávallt er hæpið að gera mönnum að greiða skatt af reiknuðum tekjum, sem aldrei hafa verið peningatekjur. Í þeirri lækkun skattstigans, sem samþykkja yrði, fælist og óeðlileg ívilnun til handa atvinnutekjum og atvinnurekstri. Hin leiðin er því miklu eðlilegri, að reikna konunni ákveðinn hlut af tekjum mannsins fyrir starf hennar í þágu heimilisins og við sameiginleg atvinnustörf, ef um það er að ræða. Í þessu frv. er giftri konu, sem vinnur eingöngu á heimilinu, áætlaðar hálfar tekjur heimilisins, ef þær fara ekki fram úr 50000 kr., en 25000 kr. tekjur, ef tekjur þess eru meiri. Vinni hún utan heimilis, en þó ekki fyrir 25000 kr., skal henni reiknaður svo mikill hluti af tekjum manns síns, að hún hafi 25000 kr. tekjur, en hafi hún meira en 25000 kr. tekjur, greiðir hún sjálf skatt af þeim, að sjálfsögðu að frádregnum ráðskonufrádrætti, ef um það er að ræða.

Í þessu sambandi má geta þess, að þessar reglur eru hagkvæmari konu, sem vinnur launað starf utan heimilis, en þeirri, sem starfar að atvinnurekstri með manni sínum, þar eð sértekjur hinnar síðar nefndu geta aldrei orðið hærri en 25000 kr., en sú, sem vinnur fyrir launum, fær allar tekjur sínar reiknaðar sem sértekjur. Úr þessu yrði ekki bætt nema með því að skipta öllum hjónatekjum til helminga eða hækka tekjuhámark konunnar. Ástæðulaust er að skipta öllum hjónatekjum til helminga, hversu háar sem þær eru. Hins vegar má auðvitað alltaf deila um það, hvert skuli vera hámark tekna konunnar, sem vinnur heimilisstörf einvörðungu. Ekki virðist þó sanngjarnt að ákveða það lægra en 25000 kr.

Slíkar reglur mundu hafa í för með sér mikla lækkun á skattgreiðslum hjóna, miðað við einhleypf fólk, og á útsvarsgreiðslum, ef hliðstæðar reglur yrðu látnar gilda við niðurjöfnun útsvara, svo sem sjálfsagt væri. Lækkun á skatt- og útsvarsgreiðslum barnlausra hjóna með 30000 kr. tekjur yrði 1125 kr., lækkunin á 40000 kr. tekjum yrði 2005 kr., á 50000 kr. tekjum 3332 kr. og á 60000 kr. tekjum 4816 kr. Hjón með 30000 kr. tekjur greiða nú aðeins 577 kr. lægri skatta og útsvar en einhleypur maður með sömu tekjur. Hækkun persónufrádráttar ein bætti ekki úr þessu að fullu, þótt hún sé sjálfsögð. Það eitt að gera giftar konur að sjálfstæðum skattþegnum jafnaði metin svo sem réttmætt er.

Fr. þ. þ. þ., sem fyrri flm. þessa frv. flutti um þetta efni á síðasta Alþingi, hlaut stuðning fjölmargra félagssamtaka, sem skorudu á Alþingi að samþykkja það. Voru þau þessi: 1) Alþýðuflokksfélag Akureyrar, 2) bandalag kvenna í Reykjavík, 3) félag íslenzkra háskólakvenna, 4) kvenfélag Alþýðuflokksins í Hafnarfirði, 5) kvenfélag Alþýðuflokksins í Reykjavík, 6) kvenfélag Fríkirkjusafnaðarins í Reykjavík, 7) kvenfélagið Hlíf, Ísafirði, 8) kvenfélag Húsavíkur, 9) kvenfélagið Njarðvík, 10) kvenréttindafélag Eskifjarðar, 11) kvenréttindafélag Íslands, 12) kvenstúdentafélag Íslands, 13) lestrarfélag kvenna, Reykjavík, 14) mæðrafélagið í Reykjavík, 15) sjálfstæðiskvennafélagið Hvöt, 16) stjórn, varastjórn og kvenréttindanefnd verklýðsfélags Akraness, 17) verkakvennafélagið Eining, 18) verkakvennafélagið Framsókn, 19) verkakvennafélagið Snót í Vestmannaeyjum, 20) verkakvennafélagið Von, Húsavík.